

בס"ד. שיחת יום ה' ב' עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשי"ד.

בלתי מוגה

א. המנהג הוא שביום ה"יארצייט" עורכים "סיום".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ערך "סיום" על מסכת סוכה — "בילגה לעולם חולקת בדרום .. מעשה במרים בת בילגה כו' .. אוי לרשע אוי לשכיננו טוב לצדיק טוב לשכיננו", וביאר, שבהשייכות הנעשית ע"י שכנות יש ב' אופנים: שייכות פנימית ושייכות חיצונית, והביא דוגמאות לזה מחלק ההלכה שבתורה — דינא דבר מצרא וענין ההוספה מחול על הקודש.

ה"סיום" הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונדפס בלקו"ש חי"ט ע' 55 ואילך¹ ואח"כ אמר:]

איתא בזהר² "צדיקא דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיהי".

ולכאורה — טוענים אלו שלא זכו לראות ולהכיר את הצדיק — הרי עתה, לאחר ההסתלקות, אי-אפשר לראותו ולשמוע את דבריו, ואם-כן — מה אפשר לקבל ממנו עתה ("וואָס קאָן מען איצטער האָבן"), וכמה מתבטא זה ש"אשתכח יתיר"?!

ועל כך התשובה היא — "אשרי לצדיק אשרי לשכיננו"³:

גם כשנמצאים במדרגת "שכיננו", שייכות חיצונית בלבד, שאי-אפשר לראות ולשמוע כו' — הרי שייכות חיצונית זו ("שכיננו") פועלת ומרוממת את האדם גם בפנימיות, וכמארו"ל⁴ "קרב לגבי דהינא ואידהן", ועד שנעשה כפי שיהודי צריך להיות — "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁵.

ב. [בהקדמה להבאת הדוגמא מחלק ההלכה שבתורה לחלק האגדה — אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

ויש לבאר תחילה הקשר והשייכות שבין חלקי התורה, הלכה ואגדה, שזוהו מצד אחדות התורה, הקשורה עם אחדות הוי'.

ע' 64 הערה 60.

(4) שבועות מז, ב. הובא בפרש"י עה"ת דברים א, ז.

(5) ראה זח"ג עג, א.

(1) בשילוב עם שיחת ו' תשרי תשכ"ח.

(2) ח"ג עא, ב. הובא ונתבאר בתניא

אגה"ק ביאור לסי' ז"ך.

(3) כגירסת הר"ח — ראה לקו"ש שבפנים

ובהקדמה שכדי להבין הענין דאחדות הוי' לאמיתתו, יש צורך ביגיעה, דהיינו להעמיק ולהתבונן בענין זה, ורק באופן זה אפשר להגיע להבנת הענין לאמיתתו.

דהנה, בהבנת הענין דאחדות הוי' — ישנם כו"כ דרגות:

בשעה שלומדים עם ילד קטן את הפסוק "שמע ישראל גו' הוי' אחד" — מבארים לו, שהקב"ה הוא "מלך מלכי המלכים", דהיינו שישנם "מלכים", ישנם "מלכי המלכים", והקב"ה הוא "מלך מלכי המלכים", שאין עוד כדוגמתו. ומכיון שמדובר בילד קטן — הרי די לו בהסברה זו בהענין דאחדות הוי'.

לאחר שהילד נעשה גדול יותר — לא מספיקה הידיעה שהיתה לו קודם לכן, ואז מבארים לו את הענין דאחדות הוי' באופן נעלה יותר — שאין שום שליטה בעולם מלבד שליטתו של הקב"ה.

והיינו, שלא זו בלבד שהקב"ה הוא "מלך מלכי המלכים" (דהיינו ששליטתו היא למעלה משליטתם של ה"מלכים"), אלא שהוא השליט היחיד, וכל שאר הענינים אינם אלא "כגרון ביד החוצב", שאין להגרון בחירה ורצון כלל. ולאמיתו של דבר ה"ז עוד יותר מאשר בהמשל דגרון — שהרי בהנמשל גם עצם מציאותו של הגרון גופא היא מצד זה שהקב"ה מחי' ומהווה אותו.

ולאח"ז, כשנעשה גדול עוד יותר — מבארים לו, שלא זו בלבד שאין שום שליטה בעולם מלבד שליטתו של הקב"ה, אלא יתירה מזו — שאין שום מציאות מבלעדיו. והיינו, שלא זו בלבד ש"הוי' אחד", אלא גם ש"אין עוד מלבדו".⁸

וכדי להבין ענין זה לאמיתתו — יש צורך ביגיעה, כנ"ל.

אמנם, אלו שחסרה אצלם הבנה זו בהענין דאחדות הוי' — חסרה אצלם גם ההבנה באחדות התורה (שהרי כשם ש"הוי' אחד" כך תורתו היא "תורה אחת"), ולכן הם מחלקים בין חלק אחד בתורה לחבירו.

ג. ובעשיית חילוקים בין חלקי התורה — ישנם כמה סוגים:

באופן גס ביותר ("אין אַ גראָבן אופן") — כמארז"ל⁹ "האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה": הוא אמנם מודה שגם שמועה זו נאמרה למשה מסיני — דאל"כ הרי אין זה בגדר "שמועה" כלל, ומכיון שגם

(8) ואתחנן ד, לה.

(9) עירובין ס, א.

(6) ואתחנן ו, ד.

(7) זח"א לו, רע"א (ע"פ ישעי' יו"ד, טו).

הוא קוראה בשם "שמועה", נמצא שהוא מאמין שנאמרה בסיני — אלא שהוא טוען שעבורו שמועה זו "אינה נאה", כלומר שהוא, מצד מצבו, אינו זקוק לשמועה זו, והיא "אינה נאה" בשבילו.

ובאופן דק יותר: הוא אמנם מודה שיש ללמוד את כל חלקי התורה, וגם הוא צריך ללמוד את כל חלקי התורה, אלא שהוא מניח חלק מסויים לאחר זמן — "לכשאפנה אשנה"¹⁰. ענינים חשובים ביותר — לדעתו — ילמד כבר עתה, ולאחר ש"ימלא כרסו" בהם — ילמד גם את שאר החלקים.

ואף שיודע הוא את דברי המשנה¹⁰ "אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה" — מ"מ, לא איכפת לו, ואין הוא חושש ("עס באַדערט אים ניט") לכך שהוא יהי' במקום אחד וחלק מסויים בתורה יהי' במקום אחר, כיון שהוא מחלק ועושה "שניות" ח"ו בתורה.

ובאופן דק עוד יותר: אמנם אין הוא דוחה שום חלק בתורה לאחר זמן, ולומד את כל החלקים כבר עתה; אלא שישנו חלק מסויים בתורה שהוא עבורו "מקום שלבו חפץ"¹¹, ואותו לומד הוא ברצון ובחשק, וישנו חלק בתורה שהוא לומד בקבלת־עול בלבד — ללא תענוג ("אַן אַ געשמאַק") וללא עיון.

ומצד זה הרי הוא מחלק גם בין חלק ההלכה שבתורה לבין חלק האגדה שבתורה. והיינו, שלומד הלכה בעיון ובחשק, ואילו אגדה לומד הוא בקבלת־עול בלבד.

ולא עוד, אלא שמסתייע מהכלל שאין למדין הלכה מאגדה¹² — דמכיון שענין של הלכה, שהוא ענין של פועל, שזהו תכלית כל האדם, אינו יכול ללמוד מאגדה, א"כ, לימוד האגדה אינו ענינו, ואין לו תענוג וחשק בזה.

ד. אך לאמיתו של דבר — אין לטענה זו מקום כלל¹³:

לבד זאת שיש דעות שלמדין הלכה מאגדה¹⁴ — הרי במקום שאין סתירה מההלכה לאגדה, הסכמת רוב הדעות היא שלמדין הלכה מאגדה¹⁵.

14) ראה שד"ח כללים מערכת א' אות צו. וש"נ.

15) ס' הישר לר"ת סתרי"ט. וראה ספרים שהובאו בשד"ח שם אות צה. ובאנציקלופדי' תלמודית ערך אגדה בסופו (כרך א ס"ע קלב).

10) אבות פ"ב מ"ד.

11) ע"ז יט, א.

12) ירושלמי פאה פ"ב ה"ד.

13) ראה גם שיחת כ"ף מנחם־אב תשי"א

ס"ז (ת"מ ח"ג ריש ע' 247). ח"א ס"ע 209. וש"נ.

ונוסף לזה — ישנם כו"כ ענינים הנלמדים מחלק האגדה שבתורה דוקא, ואייאפשר ללמדם מחלק ההלכה שבתורה, וכידוע מ"ש אדמו"ר הזקן באגה"ק¹⁶ על אגדה שבתורה "שרוב סודות התורה גנוזין בה". וכן ישנם באגדה שבתורה ענינים של מדות טובות כו' שאינם נמצאים בחלק ההלכה שבתורה,

וכיון שגם ענינים אלו נוגעים לפועל, כמ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה¹⁷ "אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה... אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו כו' ואלו העוונות קשים מאותם שיש בהם מעשה כו'".

נמצא, שישנם ענינים של פועל, הלכות חובות המוח וחובות הלכות, שהם ענינים של פועל השייכים למוח ולב, שנלמדים דוקא מחלק האגדה שבתורה.

ומזה גופא שישנם "הלכות" מסוימות הנלמדות דוקא מחלק האגדה שבתורה — בהכרח לומר, שישנו יחס כללי בין הלכה ואגדה, כך שגם בשאר ההלכות אפשר למצוא להם דוגמאות על ענינים שבחלק האגדה שבתורה, כיון ש"הוי' אחד" ותורתו אחת.

ובענינו: הסיום הנ"ל דמסכת סוכה ("אוי לרשע אוי לשכיניו טוב לצדיק טוב לשכיניו") — הוא בחלק האגדה שבתורה, אבל ישנם דוגמאות לזה גם מחלק ההלכה שבתורה.

* * *

ה. [כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך בביאור הענין ד"אוי לרשע אוי לשכיניו טוב לצדיק טוב לשכיניו" בעבודת האדם, ושייכותו לחודש אלול ומנחם-אב — נדפס בלקו"ש שם ע' 64 ואילך. ובסיום הענין אמר:]

ההוראה מכל האמור בנוגע לעבודה בפועל:

כשארם עושה שליחותו של הקב"ה — ש"שלוחו של אדם [דקאי (גם) על אדם העליון¹⁸ שעל הכסא¹⁹] כמותו²⁰ — אזי נעשה, כביכול, בבחינת "כל יכול", דהיינו שהוא "בעל-הבית" על כל הענינים השייכים לעבודתו,

ולכן, כל עניני עבודתו, בבי' הקוין, הן בעבודת השליחות ד"סור

18) ראה לקו"ת ויקרא א, ג. ב, א.

19) ראה יחזקאל א, כו.

20) ברכות לר, ב (במשנה). וש"נ.

16) סכ"ג (קלז, א). וראה ה' ת"ת

לאדה"ז פ"ב ה"ב. וש"נ.

17) פ"ז ה"ג.

מרע" והן בעבודת השליחות ד"ועשה טוב", צריך לעשותם בשמחה, כי מזה גופא שהוא שלוחו של הקב"ה עליו להיות בשמחה, מבלי הבט על הענינים שעליו לעסוק בהם, אם הם עניני רע או עניני טוב.

ואזי נעשה "מנחם אב" — שמהפך את הדינים גופא לטוב²¹, ומזה באים לחודש אלול — חודש הרחמים, שהוא הכנה לכתיבה וחתימה טובה למשך כל השנה, שתהי' שנה טובה. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון מאביו ז"ל, ואח"כ "צמאה לך נפשי"].

* * *

ו. נתבאר לעיל²² בשייכות הענין ד"אוי לרשע אוי לשכנו" לחודש אלול, שהענין ד"אוי לרשע" (שבירת הרע ע"י עבודת התשובה) שבחודש אלול פועל גם על "שכינו" — חודש מנחם-אב שלפניו.

והנה, כשם שבהעבודה ד"סור מרע" ישנו הענין ד"אוי לרשע אוי לשכנו", דהיינו שהעבודה ד"סור מרע" מתחילה עוד קודם הזמן המיוחד לה (בחודש מנחם-אב, שלפני חודש אלול) — כן הוא גם בהעבודה ד"ועשה טוב", שכאשר ישנו ענין טוב, יש להתחיל בהעבודה הקשורה בזה עוד קודם הזמן ("טוב לצדיק טוב לשכינו").

ואדרבה: בעניני טוב וקדושה מצינו להדיא שזמן דקדושה משפיע על הזמן שלפניו — ענין ההוספה מחול על הקודש (כנ"ל²³), שביום-הכפורים הוא מדאורייתא²⁴, ובשבת ויו"ט — לדעה א' הוא מדאורייתא, ולדעה ב' — מדרבנן²⁵.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר כתב פעם בשם אדמו"ר מהר"ש²⁶, בנוגע לענין כבוד חמיו שהוא מדרבנן: "א דרבנן וואלגערט זיך אויך ניט"...

ז. ומזה מובן גם בנוגע לעניני העבודה בשייכות להזמן דנישואין. ובהקדמה: בענין הזמן ישנם כמה סוגים: זמן (מוגבל), נצחיות (בלי-גבול בזמן גופא), ועד להענין דאין-סוף שלמעלה גם מענין הנצחיות, כיון שהוא למעלה מהגבלות הזמן לגמרי.

24) ראה הנסמן שם בהערה 19.

25) ראה הנסמן שם בהערה 20.

26) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רכו.

וש"נ.

21) ראה גם שיחת כ"ף מנחם-אב תשי"ב

סי"ט (תו"מ ח"ו ע' 125 ואילך). וש"נ.

22) לקו"ש שבפנים ע' 65.

23) לקו"ש שם ס"ע 57 ואילך.

וענין זה — אין־סוף שלמעלה מהשתלשלות — נמשך בנישואין שלכן נמשך עי"ז "בנין עדי עד" 27 ב"דור ישרים יבורך" 28, ענין הנצחיות. 29. וזהו א' מהטעמים למארז"ל 30 שחתן ביום חופתו מוחלין לו כל עוונותיו, כיון שענין הנישואין מגיע עד אין־סוף שלמעלה מהשתלשלות, ששם אין מקום לכל הענין של עוונות ופגמים כו'.

וממילא מובן, שאם כל זמן משפיע על הזמן הסמוך לו, הרי בודאי שבבוא זמן שבו נמשך אין־סוף שלמעלה מהשתלשלות, אזי "אשרי לצדיק אשרי לשכיניו" ("אשרי" דייקא 3, שמורה על ענין התענוג והנצחיות, למעלה מהשתלשלות), דהיינו שעוד משך זמן קודם הנישואין נמשך כבר מעין המשכה זו, בפנימיות או במקיף עכ"פ.

ח. והנה, כשם שבנוגע ליום הנישואין ("אשרי לצדיק"), אף שנמשכת המשכה שלמעלה מהשתלשלות, מ"מ יש צורך בקצת הכנה לזה, באופן של אתערותא דלתתא דוקא, ד"באתערותא דלתתא תליא מילתא" 31 [שזהו הטעם ש"נהגו שהחתן והכלה מתענין ביום חופתן" 32, "דהוי סליחה דידהו שנמחלין עוונותיהן ויום כפור דידהו" 33] — כן הוא גם בנוגע לזמן שלפני הנישואין שבו נמשך מעין המשכה הנ"ל ("אשרי לשכיניו"), שכבר אז צריך להתחיל בעניני ההכנה.

ומצד הק"ו ד"מדה טובה מרובה" (כבפירוש רש"י שהובא לעיל 34 בענין "טוב לצדיק טוב לשכיניו") — הרי מהזמן שבו מתחילים הבלבולים ("טומלען זיך") בהענינים החיצוניים של החתונה, צריכה להתחיל גם ההכנה לחתונה ברוחניות, ע"י עבודת התשובה והעבודה בהקו ד"ועשה טוב".

כלומר: בזמן שבו מתחילים הבלבולים בעניני ממון הקשורים עם החתונה; בסידור מקומות הישיבה בסעודת החתונה באופן שלא תהי' "קנאה" 35 במעשה בראשית... שלא למעט ב"ישותו" של אף אחד, — ולהעיר, שכל ענין הישות אין לו מקום לפי האמת, שהרי "אמת אמר אל יברא" 36 —

(31) לקו"ת דרושי ר"ה נח, ב. ובכ"מ.
 (32) רמ"א אה"ע ס"א ס"א.
 (33) שו"ת מהר"ם מיניץ סק"ט. וראה לקו"ש ח"ל ע' 164. וש"נ.
 (34) לקו"ש שבפנים ע' 60.
 (35) לשון חז"ל — ברכות לג, ב. ועוד.
 (36) ב"ר פ"ח, ה.

(27) נוסח ברכה שלישית דשבע ברכות.
 (28) לשון הכתוב — תהלים קיב, ב.
 (29) ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך.
 ובכ"מ.
 (30) ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג. מדרש שמואל רפי"ז. הובא בפרש"י עה"ת וישלח לו, ג.

ועד"ז בנוגע לפרחים, ובנוגע לתמונות ("פיקטשערס"), ובפרט לאחרונה, שלא מסתפקים בתמונות ב"שחור-לבן", אלא צריכים תמונות צבעוניות ("קאָלירטע פּיקטשערס"), "רחמנא ליצלן"...

הנה מהזמן שבו מתחילים "טומלען זיך" — הרי מוטב "טומלען זיך" ב"עשה טוב"; לערוך חשבון על כל העוונות שעבר במשך כל ימיו ולעשות תשובה עליהם, ללמוד תורה, לקיים מצוות בהידור ולעסוק בעבודת התפלה.

— כאשר³⁷ הציעו לפני אדמו"ר האמצעי מספר שידוכים, העדיף את השידוך שיוכל לבוא לידי פועל מוקדם ככל האפשר, כיון שלא היתה לו סבלנות להמתין להמאמרים שישמע לרגל החתונה!...

מהחתנים שבימינו, אי־אפשר לתבוע שכל ענין החתונה יהי נוגע להם רק כדי להרבות אור החסידות בעולם... אבל לכל־הפחות תובעים מהם שלא ישכחו אודות דין מפורש — שמוכא לא רק בתורת החסידות, אלא גם בנגלה דתורה, ונפסק להלכה³⁸ — שחתן ביום חופתו מוחלין לו על כל עוונותיו שעבר במשך כל ימיו, כולל גם על החטא החמור דח"נ, שהוא גורם את הגלות ומעכב את הגאולה³⁸. ובזמן שכזה — מה לו לחשוב ו"טומלען זיך" בכל הענינים החיצוניים הנ"ל, או אפילו בענינים של בית דירה, שזהו"ע שנוגע להאדם עוד יותר מאשר מזון ולבושים³⁹; בזמן זה מוטב להרבות בתשובה, כדי שימחלו לו על כל עוונותיו!

ומה שחושב שעליו להיות טרוד בענינים אלו, כדי שחתונתו תהי' כמו אצל שאר בני־אדם... — הרי רואים אנו כבר בחתונה הראשונה, חתונתו של אדם הראשון, שלא זו בלבד שלא היו תמונות צבעוניות, אלא אפילו תמונות ב"שחור-לבן" לא היו... אלא ה' כולו טהור, ואעפ"כ היתה החתונה בהצלחה!...

ט. כל המדובר לעיל — אינו בבחינת "בדיחה" ("דזשאָק") ואינו "דרשה", אלא הכוונה היא כפשוטו, בנוגע לפועל ממש:

כיון שנוכחים כאן כמה וכמה חתנים, וכן כמה שיהיו חתנים בתוך מספר שבועות — עליהם לדעת שאין להם לבלבל את עצמם בכל הענינים הנ"ל; כל המלאכה בענינים הנ"ל צריכה להיות נעשית ע"י אחרים, ואילו החתן והכלה עצמם צריכים לעסוק לא בהטפל, אלא בהעיקר.

37) ראה סה"ש תרח"ץ ע' 256. וראה גם תו"מ שם ע' 66. וש"נ.
 תו"מ ח"י ע' 203.
 38) ראה לקו"ת ברכה צט, סע"א ואילך.
 39) ראה ל"ת להאריז"ל עה"פ ישעי' נט, לקו"ש ח"ט ע' 139 הערה 31.

והרי העיקר הוא — שהחתונה תהי' בשעה טובה ומוצלחת, ושיהי' "בנין עדי עד", והבטחת דבר זה אינה יכולה להיות ע"י "תמונות" וכדומה... אלא ע"י לימוד תורה, קיום מצוות בהידור, התעסקות בעבודת התפלה ותשובה, ותשובה באמת,

— ישנו פתגם שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הרשב"ץ⁴⁰: "הוא כבר מחל לעצמו" ("ער האָט זיך שוין מוחל געווען")... הוא עושה "חשבון" שברגע אחד יכול הוא להפוך מרשע גמור לצדיק גמור⁴¹, ובמילא הרי הוא כבר "מוחל לעצמו"!... אלא התשובה צריכה להיות באופן שהקב"ה ימחל לו, תשובה אמיתית — ודוקא עי"ז אפשר להבטיח שהחתונה תהי' בשעה טובה ומוצלחת, ו"בנין עדי עד".

כאשר מברכים את הברכה ד"בנין עדי עד", אזי נעשה "בנין עדי עד" בפועל — ע"ד המבואר⁴² בנוגע לברכת השיבנו וסלח לנו, שכיון שמברכים על זה, בודאי שנעשית הסליחה והמחילה מיד; וכל מה שתובעים ממנו הוא — שיניח את כל הבלי העולם, ואזי תהי' החתונה בשעטומ"צ, ו"בנין עדי עד", כרצונו של הקב"ה.

י. אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' המנהג, שגם הורי החתן והכלה היו מתענים ביום החופה⁴³. וכיון שגם אצל הורי החתן והכלה ישנו ענין התענית — הרי גם אצלם צריך להיות ענין ההכנה.

אמנם אי אפשר לדרוש מ"אביו של חתן ואמה של כלה"⁴⁴ שיישבו במשך כל הזמן וילמדו "דרך חיים" או "צאינה וראינה", שהרי סוף-סוף עליהם להכין את צרכי החתונה;

אבל זאת תובעים מהם: (א) שההכנות יהיו לא רק בהענינים שישנם גם אצל אינס-יהודים, להבדיל, אלא גם ובעיקר בהענינים ד"ונפלינו אני ועמך"⁴⁵, (ב) גם בנוגע לשאר הענינים דצרכי החתונה — אפשר לעשותם ללא "הידורים", וכאשר יעסקו בענינים אלו בקרירות ("קאָלטערהייט"), יהי' זה טוב יותר ("געזינטער") עבורם ועבור המסובים.

אמנם, כל זה הוא בנוגע להורים; אבל מהחתן והכלה עצמם —

(43) ראה תו"מ ח"ב ע' 252. וש"נ.

(44) ע"פ כתובות ג, סע"ב ובפרש"י.

(45) תשא לג, טז. וראה גם תו"מ ח"ו ריש

ע' 172.

(40) ראה גם תו"מ ח"א ע' 135. וש"נ.

(41) ראה קידושין מט, ב. או"ז סק"ב.

תניא פ"א.

(42) תניא אגה"ת פ"א (ק, א"ב).

תובעים שלא יהיו שקועים כלל ("זיי זאלן אינגאַנצן ניט ליגן") בהענינים הטפלים, כיון שענינים אלו יכולים להיעשות על-ידי אחרים.

— כאשר יש צורך למדוד בגדים — בהכרח, אמנם, למדדם על החתן... אבל גם אז אין לו להיות שקוע בכך (ובפרט שבלאו הכי אין הוא יכול לראות בעצמו כיצד הבגד נראה עליו...), אף שהמדידה בפועל צריכה להיות על גופו; אבל בענינים אחרים, ובפרט להיות שקוע בהם — ודאי שאין לזה מקום, אלא צריך שיהי' לו בטחון בהקב"ה שכל הענינים יהיו כדבעי.

והוא עצמו יחשוב, כאמור, רק על העיקר, והרי הדין הוא ש"כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך — ברכה מלשון המשכה (כמבואר בחסידות⁴⁶) — על העיקר ופוטר את הטפלה"⁴⁷, היינו, שעיי"ז שיפעל וימשיך את העיקר, יומשך בדרך ממילא גם הטפל.

יא. כאמור לעיל, שהדיבורים אינם לשם דרשה, אלא הכוונה היא לפועל.

וזוהי ההוראה בנוגע לפועל:

נוסף על הדינים שצריכים ללמוד — שאין צורך להזהיר ("באָוואָרענען") על זה, שהרי מדובר בבני-ישראל כשרים ובבנות-ישראל כשרות, ובוודאי ילמדו את הדינים במדה הדרושה ובזמן הנכון ("וויפל מען דאַרף און ווען מען דאַרף"), ולא ידחו זאת לאחר זמן — הנה נוסף לזה, יש לעסוק בכלל בלימוד התורה, קיום המצוות בהידור, עבודת התפלה, ותשובה באמת, ועיי"ז נעשה שמוחלין לו כל עוונותיו, והחתונה תהי' בשעה טובה ומוצלחת, ו"בנין עדי עד".

ומכיון שבר"ח אלול מתחילה ההכנה ליום-הכפורים⁴⁸, שהוא "יום חתונתו"⁴⁹ — הרי ע"י שיביאו לידי פועל את ענין ההכנה ל"חתונתו" הפרטית, יהי' זה הכנה, סיוע וחלק גם בהענין ד"יום חתונתו" (הכללי), עד לקירוב הגאולה, שאז יהי' ענין הנישואין דהקב"ה וכןס"י⁵⁰.

* * *

יב. בנגלה דתורה ישנם ענינים שהסדר מעכב בהם, וענינים

49) שה"ש ג, יא. וראה תענית כו, ב (במשנה) ובפרש"י.
50) ראה שמור"ר ספט"ו.

46) תו"א מקץ לז, ג. ובכ"מ.
47) ברכות מד, רע"א (במשנה).
48) ראה טור או"ח ר"ס תקפא. השלמה לשר"ע אדה"ז שם.

שהסדר אינו מעכב בהם. וכיון ש"זאת התורה אדם"⁵¹ — ישנם ב' אופנים אלו גם בחיי האדם, היינו, שישנם ענינים שצריכים להיות בסדר דוקא, וישנם ענינים שבהם הסדר אינו נוגע כ"כ, והעיקר הוא לעשותם מתוך אמת ("מיט אַן אמת"), וכאשר עושים מתוך אמת — אזי "רצון יראיו יעשה"⁵².

והנה, בנוגע לב' אופנים אלו בתורה, הרי בכלל — בעניני חולין הסדר אינו מעכב, ובעניני קדשים מעכב⁵³; ובקדשים גופא — ב"דברים הנעשים בפנים" נוגע הסדר יותר מאשר ב"דברים הנעשים בחוץ"⁵⁴. ומזה מובן שכן הוא גם בב' האופנים בחיי האדם — שככל שהענין הוא פנימי יותר, נוגע בו יותר הסדר.

אמנם, יוצא מכלל זה הוא ענין התשובה, שעם היותו ענין פנימי (ולכאורה הי' צ"ל נוגע בו יותר ענין הסדר), הרי הוא למעלה מסדר והדרגה, להיותו למעלה מבחי' השתלשלות שבנפש [וזהו שעבודת התשובה היא למעלה מעבודת הצדיקים שהיא באופן של "תמידין כסדרם"], ולכן גם למעלה מגעת התשובה בדרגה שלמעלה מהשתלשלות⁵⁵.

יג. וכן הוא בהנוגע להמדובר לעיל בענין עבודת התשובה קודם הנישואין:

בכלל, הסדר הוא, כאמור, שהתשובה צ"ל קודם הנישואין, דהיינו, במשך הזמן שבין ה"תנאים" להחתונה. אמנם, מכיון שבענין התשובה אין הסדר נוגע כ"כ (כנ"ל), הרי אלו שלא עשו זאת קודם הנישואין, יכולים לעשות זאת גם לאחר הנישואין.

אלו שעומדים עדיין לפני ה"תנאים", והם "צריכים לאותו דבר" — עליהם לעשות תשובה באמת, ועי"ז יומשך להם הענין הדרוש להם למטה מעשרה טפחים, כיון שההעלמות וההסתרים שהיו להם עד עתה בענין זה, הם בגלל שלא היתה התשובה כדבעי, וממילא ע"י ענין התשובה באמת יסירו את ההעלמות וההסתרים.

ועד"ז לאידך גיסא: ישנם כמה — הלואי ולא היו כפי שישנם בפועל ("הלואי וואָלט ניט זיין ווי עס איז פאַראַן")... — שעומדים כבר לאחר הנישואין, ועדיין לא עשו תשובה כדבעי, ולכן יכולים וצריכים

51) חוקת יט, יד. וראה זח"ב קיז, ריש ע"ב. ח"ג כט, ב. ובכ"מ.
52) תהלים קמה, יט.
53) ראה תוד"ה ואם (מנחות לח, סע"א).
54) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' פד ואילך.
55) צו ואילך. ועוד.

הם להשלים זאת עתה, כהפתגם והלימוד הידוע⁵⁶ מהענין ד"פסח שני":
 "עס איז ניטאָ קיין פאַרפּאַלן" (אין דבר "אבוד"), וכל שלא הי' הדבר
 במזיד ו"להכעיס" — אף פעם לא מאוחר להשלים ולתקן.

— בענין חיובי הבעל לאשתו ישנה חקירה⁵⁷ האם החיוב נעשה
 רק פעם אחת, בשעת הנישואין, אלא שתוקפו הוא למשך כל זמן
 הנישואין, או שבכל רגע ורגע נעשה חיוב חדש. ונפקא־מינה במי שיש
 לו שתי נשים, האם יש דין קדימה לאשתו הראשונה: להאופן הא' —
 יש לה דין קדימה, כיון שחיובו אלי' קדם; ולהאופן הב' אין לה דין
 קדימה, דמכיון שהחיוב נעשה בכל רגע מחדש, שתיהן שוות בו.

ובנוגע לעניננו: אלו שבעת הנישואין לא עשו תשובה כדבעי,
 צריכים להשלים זאת עתה, ועי"ז יפעלו גם על העבר, כיון שבכח
 התשובה לתקן את כל החסרונות, ע"ד ש"חכם עוקר את הנדר מעיקרו"⁵⁸.

ועי"ז תהי' תועלת גם בנוגע להחסרונות בגשמיות, כמו בענין העדר
 שלום בית וכדומה, שהם מצד העדר התשובה כדבעי — שכל החסרונות
 יתמלאו, ועד שישתכחו לגמרי כלא היו, וע"ד מ"ש⁵⁹ "אודך הוי' כי אנפת
 ביי", שאע"פ ש"אנפת ביי", מ"מ "אודך", כיון שהענין ד"אנפת" כלל אינו
 נרגש עתה, וניכרת הטובה בלבד.

* * *

יד. הענין דלקמן — לא מצאתיו להדיא, אבל יש לו יסוד.

בכלל, ההכנה לכל ענין היא במשך ארבעים יום, וכמו הענין
 ד"ארבעים יום קודם יצירת הולד כו"⁶⁰, ועד"ז ארבעים ימי המבול,
 שענינם הי' בבחינת הכנה, "לטהר את הארץ", ומזה נמשך ג"כ ענין
 הטהרה ע"י ארבעים סאה⁶¹.

ויום זה — כ"ף מנחם־אב — הוא ארבעים יום קודם ראש־השנה.

ותוכן הענין⁶²:

תכליתה של הכתיבה וחתימה דר"ה היא — שתהי' כתיבה וחתימה

(59) ישע"י יב, א.

(60) סוטה ב, א. וש"נ.

(61) ראה תו"א ר"פ נח. ובכ"מ.

(62) ראה גם שיחת כ"ף מנחם־אב תשי"ב

סכ"ו (תו"מ ח"ו ע' 132). וש"נ.

(56) סה"ש תש"א ע' 115 (נעתק ב"היום

יום" יד אייר).

(57) ראה מפענח צפונות פ"ה סכ"ח.

וש"נ. וראה גם תו"מ ח"ז ע' 219.

(58) כתובות עד, ריש ע"ב.

טובה דוקא. וכפתגם ר' לוי יצחק מבארדיטשוב⁶³, שמכיון שהכתיבה אסורה בר"ה וביוה"כ^פ, הרי אם הכתיבה היא לטובה — הרי זהו פיקוח נפש והכתיבה מותרת, אבל אם לאו — הרי הכתיבה אסורה, וממילא בהכרח שתהי' כתיבה וחתימה טובה.

וההכנה לכתיבה וחתימה טובה זו — מתחילה ביום זה.

וע"י ההכנה, באתערותא דלתתא, במשך ארבעים יום אלו — ממשכים אתערותא דלעילא, שתהי' כתיבה וחתימה טובה בספרם של צדיקים לאלתר לחיים טובים⁶⁴.

טו. איתא בספרים ש"חמשה עשר באב" הוא בגימטריא "לשנה טובה תכתב ותחתם".

— לא חישבתי זאת בעצמי, אלא כך ראיתי בספר, ובמילא, אינני אחראי על חשבון הגימטריא הנ"ל⁶⁵, ויתכן שצריך להוסיף את ה"כולל", שנים או שלושה...

(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בכת-שחוק): מעשה בא' ששתה משקה, וקינח בחתיכת "לעקאח", באמרו, ש"לעקאח" בגימטריא "משקה". אלא מאי, חסר בחשבון? — נטל עוד חתיכת "לעקאח". ועדיין חסר — נטל שוב חתיכה נוספת. וכיון שעתה חסר כבר בחשבון המשקה — לקח לו עוד מעט משקה. וכך שתה משקה וקינח ב"לעקאח" במשך כל הלילה... —

וממילא, יכולים אתם לצרף מימין ומשמאל ("זייט מצרף פון רעכטס, פון לינקס"), ובלבד שתצרפו באופן שיהי' "לשנה טובה תכתבו ותחתמו".

*

טז. איתא באחרונים⁶⁶ שמי שלא הלך על קברי אבותיו עשר שנים⁶⁷ — ובמק"א איתא: שבע שנים — שוב אל ילך.

66 ראה נטעי גבריא אל (להר"ג ציננער) ה' אבילות ח"ב פפ"ח ס"ה-יא (ע' תרלד"ט). וש"נ. וראה גם שיחת כ"ף מנחם־אב הנ"ל סכ"ט (תו"מ שם ע' 267). וש"נ.
67 להעיר, שבכ"ף מנחם־אב השתא מלאו עשר שנים מיום ההסתלקות (כ"ף מנחם־אב תש"ד — כ"ף מנחם־אב תשי"ד), שבהם נבצר מכ"ק אדמו"ר שליט"א להשתטח על קבר אביו ז"ל (המו"ק).

63 ראה תולדות רלוי"צ מברדיטשוב שבסו"ס קדושת לוי סס"ב.
64 ראה ר"ה טז, ב.
65 ראה שער יששכר מאמר יום תבר מגל ס"ב. הובא בדרכי חיים ושלום סתרפ"ד (וראה גם שיחת כ"ף מנחם־אב תשי"א סט"ו (תו"מ ח"ג ע' 256)) ש"חמשה עשר באב" בגימטריא "כתיבה וחתימה טובה" (המו"ק).

ודחו דבריהם⁶⁸ מגמרא מפורשת במסכת סוטה⁶⁹, שכלב "הלך ונשתטח על קברי אבות" [ולהעיר, שזוהי הפעם הראשונה שמצינו ענין ההשתטחות על קברי אבות], אף שעברו כבר הרבה יותר מעשר שנים.

ויש שחילקו⁶⁸ בין אונס לרצון — שאם אי-הליכתו על קברי אבות היתה ברצון, שוב אל ילך, אבל אם הי' זה באונס — יכול לילך. ומטעם זה יכול הי' כלב לילך ולהשתטח על קברי אבות, כיון שזה שבני לא הלכו להשתטח על קברי אבות כל אותו הזמן הי' באונס: בתחילה — "וירד (יעקב) מצרימה"⁷⁰ אנוס על-פי הדיבור⁷¹; וגם לאחר צאתם ממצרים, כשהיו במדבר — הרי היו אנוסים מלהכנס לארץ ישראל, והראי', שאלו שניסו להכנס לא"י על דעת עצמם, לא הצליחו בכך⁷².

דרך אגב: עפ"ז יובן הטעם שרבותינו נשיאינו לא תמכו בהענין ד"יעלו⁷³ בחומה"⁷⁴ — כי, הגאולה העתידה תהי' באופן ד"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁷⁵, וכשם שביציאת מצרים היתה הגאולה קשורה עם משה רבינו, מתן-תורה וזמן הקץ דוקא, כך תהי' הגאולה העתידה קשורה עם אדם כמו משה רבינו ("מיט אַ משה רבינו"), עם מ"ת דפנימיות התורה ועם זמן הקץ, וכמפורט סדר הדברים ברמב"ם הלכות מלכים⁷⁶, וכפי שהראו רבותינו נשיאינו בספרים (למי שהי' רק מוכן לראות...) ⁷⁷. והטעם לזה — כיון שהסדר ד"בעל כרחך" (דהיינו להכריח את בוא הגאולה קודם זמנה) אינו פועל אצל הקב"ה.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) יתן השי"ת שיקויים הענין ד"יה ושיעך"⁷⁸, ויתרה מזה — שיקויים הענין ד"הקיצו ורננו שוכני עפר"⁷⁹, ואזי יהי' ה"אונס" שימנע מאתנו ללכת על קברי אבות — שהאבות עצמם יבואו אלינו!

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "ניע זשוריצי כלאָפּצי".]

* * *

(68) ראה נטעי גבריאל שם. וש"נ.
 (69) לד, ב. הובא בפרש"י עה"ת שלח יג, קלט. וראה גם תו"מ ח"ה ריש ע' 154.
 (70) תבוא כו, ה.
 (71) נוסח הגדה של פסח.
 (72) ראה שלח יד, מ ואילך. סנהדרין צב, שט ואילך. לקו"ש ח"ה ע' 149 בהערה. ועוד.
 (73) "רשימות" חוברת ז ע' 16.
 (74) ראה כתובות קיא, רע"א.
 (75) מיכה ז, טו.
 (76) פי"א-יב.
 (77) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' 78 סוטה שם. הובא בפרש"י עה"ת שלח יג, טז.
 (78) ישע"י כו, יט.
 (79) ישע"י כו, יט.

יז. עומדים אנו עתה בלילה שלאחר יום חמישי בשבוע, השייך כבר למחרתו — יום הששי, ערב שבת, ובזה גופא — לאחר חצות הלילה. והרי זה בדוגמת מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸⁰ שעומדים אנו כבר בערב שבת לאחר חצות, שכוונתו בזה, שעומדים אנו בזמן ההכנה להגאולה, כמארז"ל⁸¹ "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת".

והנה, מצינו בספרים⁸² שענין השבת קשור עם ענין השלום, ולכן נוהגים הספרדים להתברך בברכת "שבת שלום"⁸³.

ויה"ר שאכן יהי' "שבת שלום", ונצא מפרשת "עקב" — "עקבתא דמשיחא"⁸⁴, לפרשת "ראה", שבה נאמר⁸⁵ "והרבך כאשר נשבע לאבותיך", ויתרה מזו — "והרבך מאבותיך"⁸⁶.

— כ"ק מו"ח אדמו"ר התברך⁸⁷ שיקויים בנו "יהי הוי' אלקינו עמנו כאשר הי' עם אבותינו"⁸⁸; אמנם, בגאולה העתידה הסדר הוא "והרבך מאבותיך" (למעלה מאבותיך), וכפי שמצינו בנוגע למשיח, שנאמר בו⁸⁹ "ירום ונשא וגבה מאד" — אפילו מאדם הראשון וממשה רבינו⁹⁰, ועד"ז יהיו אז גם כל בני ישראל.

אלא שאעפ"כ, גם מעלה זו גופא (שלעת"ל יהיו בני' למעלה מהאבות) — היא עצמה באה מהאבות. וכידוע⁹¹ ב' הפירושים בהענין ד"יפה כח הבן מכח האב"⁹², שהפירוש הפשוט הוא — שכח הבן יפה יותר מכח האב, אלא שענין זה גופא בא מכח האב כפירוש הב'.

והיינו, שע"י העבודה בהזמן ד"עקב", "עקבתא דמשיחא", ובאופן ד"עקב", קבלת־עול ומסירות־נפש על כל צעד ועל כל שעל — נבוא להענין ד"והרבך מאבותיך", במהרה בימינו.

(87) שיחת ג' תמוז תרפ"ז (סה"ש תרפ"ז ע' 169. וש"נ). (88) מלכים"א ח, נו. (89) ישעי' נב, יג. (90) ראה תנחומא ס"פ תולדות (יד, ובהוצאת באָבער — כ). זח"א קפא, ריש ע"ב. וראה הנסמן בתו"מ ח"ב ע' 202 ובהערה יט שם. וראה גם מכתב כ"ו תמוז שנה זו (אג"ק ח"ט ע' ריד). וש"נ. (91) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 222. וש"נ. (92) שבועות מח, סע"א. וש"נ.	(80) ראה סה"ש תש"ט ע' 331. וש"נ. (81) ע"ז ג, סע"א. (82) ראה זח"ג קעו, ריש ע"ב. תורת לוי"צ ע' פא. (83) ראה של"ה קלה, ריש ע"ב (הובא בבאה"ט או"ח סש"ז סק"ב). אוה"ח קדושים יט, ג. (84) ראה אוה"ת ר"פ עקב. שם ס"ע תצא. ריש ע' תקד (בשם אוה"מ). (85) יג, יח. (86) נצבים ל, ה.